



МОЗ України  
НУОЗ України імені П. Л. Шупика

**ВИСНОВОК**  
про наукову новизну,  
теоретичне і практичне  
значення докторської  
дисертації Зуба В.О.



ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор  
академік НАМН України,  
професор \_\_\_\_\_ Вячеслав КАМІНСЬКИЙ

« 21 » грудня 2023 р.

**Витяг з протоколу**  
15.12.2023 № 1  
м. Київ

фахового семінару з попередньої експертизи дисертації **Зуба В.О.** проведеного на кафедрі управління охороною здоров'я Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика відповідно до рішення вченої ради НУОЗ України імені П. Л. Шупика від **11.10. 2023 року (протокол № 8)**.

**Голова фахового семінару** – професор **Михальчук Василь Миколайович**, д. мед. н., професор, професор кафедри управління охороною здоров'я, декан фармацевтичного та медико-профілактичного факультету Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика.

**Секретар** – старший викладач кафедри управління охороною здоров'я **Половіна Анастасія Олегівна**

**рецензенти:**

**Бугро Валерій Іванович** - д. мед. н., професор, професор кафедри управління охороною здоров'я НУОЗ України імені П. Л. Шупика;

**Жилка Надія Яківна** – д. мед. н., професор, професорка кафедри акушерства, гінекології та перинатології НУОЗ України імені П. Л. Шупика НУОЗ України імені П. Л. Шупика;

**Голубчиков Михайло Васильович** - д. мед. н., професор, в.о. завідувача кафедри управління охороною здоров'я НУОЗ України імені П. Л. Шупика;

Присутні: чл.-кор. НАМН України професор Толстанов О. К., д. мед. н. професор Бугро В. І., д. мед. н. професор Гойда Н. Г., д. мед. н. професор Голубчиков М.В., д. мед. н. професор Гульчій О.П., д. мед. н. професор Жилка Н. Я., д. мед. н. професор Михальчук В. М., д. мед. н. професор Моїсеєнко Р. О., к. мед. н. доцент Тонковид О.Б., ст. викладач Половіна А.О.

Всього:-10

докторів наук – 8

У тому числі зі спеціальності дисертації, яку обговорювали:

докторів наук – 8

**Порядок денний:**

проведення попередньої експертизи дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність «Соціальна медицина») здобувача ЗУБА Валерія Олексійовича на тему: «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» .

Робота ЗУБА Валерія Олексійовича виконана здобувачем самостійно, без наукового консультанта.

**СЛУХАЛИ:**

Доповідь здобувача наукового ступеня доктора медичних наук ЗУБА Валерія Олексійовича на тему: «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» з викладенням основних положень дисертації.

Після доповіді були поставлені такі запитання (13):

**Чл.-кор. НАМН України професор Толстанов О.К.:**

**1. Яким чином Ви оцінювали ефективність запропонованої вашої системи надання онкологічної допомоги НСЗУ України?**

**Відповідь:**

Шановний Олександр Костянтиновичу!

По-перше, ми провели декілька робочих груп, де залучили практично всіх бажаних спеціалістів онкологічних центрів, де обговорили всі напрямки, які ми плануємо. По-друге, ми розробили анкетування, яке розіслали і отримали більше 110-ти анкет лікарів-спеціалістів, які прямо вказували як краще зробити. Тобто зробили таку анкету, де дійсно оцінили всі кроки які ми здійснюємо.

**Чл.-кор. НАМН України професор Толстанов О.К.:**

**2. Якими Ви бачите вектори розвитку запропонованої Вами системи надання онкологічної допомоги населення України?**

**Відповідь:**

Шановний Олександр Костянтиновичу! Вектори розвитку ми досить детально відобразили в нашій стратегії контролю онкологічних захворювань до

2030 р., яку планується прийняти урядом найближчим часом. Основні напрямки, які відображені в стратегії:

- 1) Профілактика онкологічних захворювань;
- 2) Діагностика, особливо рання діагностика.

**Д. мед. н. професор Моїсеєнко Р. О.:**

**3.. Яке анкетування Ви проводили? Які види анкет Ви застосовували?**

**Відповідь:**

Шановна Раїсо Олександрівно! Ми використовували різного плану анкетування. Ми почали з сімейного лікаря. Розіслали анкети у всі області до сімейних лікарів. Щоб зрозуміти як сімейний лікар відноситься до онкології, що вони знають про це, як направляють пацієнтів до онкологів.

Проводили анкетування у лікарів-онкологів. І пацієнтів. Контакт пацієнта з лікарем. Ми зрозуміли на скільки пацієнт може спокійно контактувати з лікарем. Найбільшою проблемою було те, що лікарі не дозволяють приймати участь пацієнтам в виробленні тактики лікування. Практично 97 пацієнтів відповіли про доброзичливе відношення онкологічних закладів до них.

Опитування керівників онкологічних центрів. Останнім етапом - директори департаментів.

**Д. мед. н. професор Моїсеєнко Р. О.:**

**4. Які особливості ситуації з онкозахворюваністю до ковіду (до 2019 р.)?**

**Відповідь:**

Шановна Раїсо Олександрівно!

Ми дослідили в яких областях була найбільша захворюваність. 10-20 років лідирує Кіровоградська область. Наступними йдуть східні та південні області: У Запорізькій та Дніпропетровській областях найбільша смертність. Найсприятливіший клімат - це Закарпатська область. Отож, Запорізька, Дніпропетровська, Одеська області – найбільша смертність від онкології.

**Д. мед. н. професор Гульчій О.П.**

**5. Прошу більш детально зупинитися на теоретичному та практичному значенні роботи.**

**Відповідь:**

**Шановна Леся Петрівна!**

Теоретичне значення роботи полягає, тому що ми хочемо, що стосується організації надання медичної допомоги всьому населенню, щоб цей напрямок продовжився. Тобто розробку цих напрямків: теоретичного, що займається і

кафедра. Щоб можливо було проваджувати даліше наші напрацювання. Також теоретичні викладення висвітлені в наукові роботи, в тому числі і за кордоном. Недавно ми презентували наші напрацювання на Європейському саміті онкологічних установ.

Щодо практичної складової, перше, що я хочу створити і над чим я займаюся, щоб онкологічний пацієнт лікувався онкологічним закладом. Створити оцю вертикаль, де на сьогоднішній день, з часом, я думаю, ще буде спеціальний комітет при МОЗі, який буде координувати всю онкологічну службу. На сьогоднішній день наша структура – це Національний інститут раку, який повинен координувати всю діяльність. Далі йдуть монопрофільні онкологічні центри, але вони як надкластерні в кожному регіоні будуть представляти один центр, представляти регіон. І створити міжрегіональні дитячі центри. І наступне, це вже залучення сімейних лікарів. Тобто ми хочемо, щоб сімейні лікарі, давали направлення, які потрібні наприклад на мамографію, і що оплачує НСЗУ. Це дійсно повинно працювати в загальній системі і повинен бути розроблений маршрут пацієнта. Тобто пацієнт повинен знати, де найкраще пройти лікування, де пройти діагностику, бо потім за цим пацієнтом, де буде проводиться реабілітація або паліативний нагляд, якщо пацієнт уже на стадії такої, що не можемо лікувати. Все це проведе до основної кінцевої мети. Ми хочемо покращити виживальність, зменшити смертність і надати кваліфіковану паліативну допомогу.

**Д. мед. н. професор Гульчій О.П.**

**6. Скажіть будь ласка, з цих своїх публікацій, виступів, спілкування з науковою спільнотою який напрямок, висновок чи дискусія вас найбільш задовольнила? Чи з нашими колегами, чи з зарубіжними колегами?**

***Відповідь:***

***Шановна Леся Петрівна!***

По-перше, в нас в Україні достатньо спеціалістів для того, щоб розробити нашу стратегію. Але я дійсно був десь на таких міжнародних форумах. І, до речі, скажу, що зараз в Європі формується спільна онкологічна мережа. І наступний рік, 24-й, в Європі, пройде під гаслом, онкологія. Всі країни повинні надавати медичну допомогу на одному рівні, не пам'ятаю точно, але в нас повинні. І коли я виступав, то говорив про те, що приєднайте нас в цю мережу. Ми вже готові до того, щоб лікувати так, у нас є достатньо спеціалістів. І оця дискусія, мабуть, викликала, найбільший інтерес, тому що є дійсно такі заявки, бажаємо йти в Європу, говорити, що ми не боїмося лікувати, не гірше ніж ви, а на такому ж рівні, мабуть, викликало найбільше емоцій і дискусій.

Д. мед. н. професор Гойда Н. Г

7. *На сьогодні основне джерело фінансування всіх закладів країни це кошти програми медичних гарантій. Що такий вид фінансування приніс? Плюси і мінуси.*

**Відповідь:**

**Шановна Ніна Григорівна!**

Програма медичних гарантій, як НСЗУ, для онкологічної служби це був великий плюс. Ми проаналізували дані по областях, і збільшення відбулося в 4-10 разів. Тому фінансування значно збільшилось. Онкологія досить складна, і ті пакети були досить дороговартісними.

Д. мед. н. професор Гойда Н. Г

8. *Яка різниця між істинною вартістю і вартістю пакету НСЗУ?*

**Відповідь:**

**Шановна Ніна Григорівна!**

По наших даних близько 70% потреби покриває НСЗУ.

Д. мед. н. професор Гойда Н. Г

9. *Ваша робота послужила поштовхом до створення нормативного документу і градації закладів? Якщо дитяча онкологія буде кластерного характеру відділення. Основна питома вага фінансування буде з пакета медичної допомоги, але те що здійснюють території від закладу додатково. Чи ви зможете це реалізувати? Чи враховується це?*

**Відповідь:**

**Шановна Ніна Григорівна!**

Куди б не звернувся пацієнт, він отримає основне лікування. Але розподіл хіміотерапевтичних препаратів здійснюється по областях згідно з заявками. В цю частину ми теж вносимо зміни. Щодо нормативно-правових документів. Ми використали в багатьох напрямках. Навіть формування пакетів ПМГ, що формувались на 2024 р., ми показували ці всі дані. По кожному пакету і області ми могли сказати: «в нас тут такі проблеми» для визначення шляхів їх вирішення.

Д. мед. н. професор Гойда Н. Г

10. *Ми говоримо про оптимізацію системи і хотіли б бачити систему. Чим оптимізована система?*

**Відповідь:**

**Шановна Ніна Григорівна!**

Наприклад, Національний інститут раку це державна установа, яка підпорядковується міністру охорони здоров'я і Інститут раку повинен виступати координаційним центром надання онкологічної допомоги.

Найскладніші випадки, які виникають повинні спрямовуватися сюди. Наступним етапом є обласні онкологічні центри, де вже надається практично 80% всієї допомоги.

**К. мед. н. доцент Тонковид О.Б.**

**11. На чому базують ключові елементи в висновках періоду Covid-19 і періоду воєнного стану? Чи є якісь особливості? Чи можливо щось спільне в цих аспектах?**

**Відповідь:**

**Шановний Олег Борисович!**

Це звичайно дуже складні часи і ми повністю звичайно не були готові до таких випадків. На цьому етапі нашим завданням було максимально надати медичну допомогу. Були запроваджені інформаційні послуги, розпочались консультації на дому. Це було під час Covid-19.

Щодо воєнного стану. Прискорився розвиток телекомунікаційних технологій. В більшості онкоцентрах встановили медичних роботів, що дозволяють консультивати сімейному лікарю чи лікарю з району напряму з онкологічним центром. Ми зараз цим займаємось. Другий напрямок це зміна геолокації закладу. На сьогоднішній день Донецький та Луганський онкоцентри знаходяться в Львівській та Рівненській областях. Ми максимально поінформували наших пацієнтів куди вони повинні їхати. Наступне це перерозподіл наших хіміопрепаратів, всіх матеріальних цінностей. Протягом 3-х місяців ми перерозподілили препарати в ті міста, де була найбільша кількість переміщених осіб.

**К. мед. н. доцент Тонковид О.Б.**

**12. Що нового в висновках? Які особливості відносно зміни стандартів надання онкохворим медичної допомоги?**

**Відповідь:**

**Шановний Олег Борисович!**

На жаль, в Україні ми ще не маємо повністю всіх національних протоколів, національних стандартів. Створена відповідна робоча група МОЗ і ми з кожного онкозакладу відібрали близько 80 спеціалістів, розділили їх на 16 груп, кожна з яких працює над окремим напрямком. І ми на сьогоднішній день розробляємо такі стандарти. Вже готові 18. За основу ми взяли міжнародні стандарти, і їх відповідно підлаштовуємо під наші реалії та можливості. Наше завдання зробити ці стандарти максимально швидко.

**Д. мед. н. професор Михальчук В.М.:**

**13. Яка частка в системі, яку ви пропонуєте приватних закладів?**

**Відповідь:**

Шановний Василю Миколайовичу!

Ми це питання активно обговорювали в наших робочих групах. На сьогоднішній день приблизно 10% складає приватна онкологічна служба. Ми хочемо щоб приватні центри теж були внесені в систему НСЗУ, отримували препарати централізовано. А в плані сервісу приватні заклади поки-що виграють.

**ВИСТУПИЛИ:**

**Рецензенти:**

1. **Д. мед. н. професор Бугро В. І.**, надав позитивну оцінку дисертації Зуба Валерія Олексійовича на тему: «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» з такими зауваженнями та запитаннями:

До дисертаційної роботи принципів зауважень немає, однак у роботі зустрічаються стилістично неузгоджені речення, які дещо погіршують сприйняття наукової інформації. Вважаю, що дане зауваження має дидактичний характер. У плані наукової дискусії виникли **наступні питання**, які потребують уточнення:

1. Вами встановлено, що майже в 60% проаналізованих Вами адміністративних територіях України не діють цільові програми щодо профілактики онкопатології на тлі недостатньої кількості працюючого устаткування. Які кроки Ви маєте намір здійснити насамперед, щоб виправити дану ситуацію?

2. Ви вважаєте, що формування надкластерних онкологічних центрів для надання допомоги дорослому населенню та створення міжрегіональних онкологічних центрів для надання допомоги дитячому населенню дозволить чітко розподіляти ресурси.

3. Скажіть, будь ласка, чи вплине впровадження результатів Вашого дослідження на рівень захворювання населення на онкологічні захворювання та яким чином зміниться показник тривалості життя онкологічних хворих?

**Відповіді:**

Шановний Валерію Івановичу! Дякую Вам за згоду на рецензування роботи та позитивну оцінку. Дозвольте відповісти на запитання.

1. На підставі нацстратегії контролю онкологічних захворювань та визначених стратегічних цілей будуть розроблені плани реалізації довгострокових, середньострокових та короткострокових заходів, які

передбачатимуть устаткування онкологічних центрів необхідним обладнанням.

2. Формування надкластерних онкологічних центрів для надання допомоги дорослому населенню та створення міжрегіональних онкологічних центрів для надання допомоги дитячому населенню дозволить зменшити ризики значних витрат на охорону здоров'я для якомога більшої кількості пацієнтів з онкозахворюваннями. Метою є забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів та уникнення неефективних витрат;

3. впровадження результатів нашого дослідження передбачає зменшення кількості передчасних смертей, спричинених онкологічними захворюваннями на третину.

### **Висновок рецензента:**

Результати виконаного наукового дослідження Зуба Валерія Олексійовича на тему «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність «Соціальна медицина») є кваліфікаційною науковою працею, яка містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати у галузі знань 22 Охорона здоров'я, одержані здобувачем особисто, мають практичну й теоретичну цінність, містять обґрунтовані висновки на основі одержаних здобувачем достовірних результатів, підтверджених документами, що засвідчують проведення дослідження. Основні наукові результати дослідження висвітлені в достатній кількості наукових публікацій відповідно до вимог МОН України.

Одержані автором самостійно результати вирішують важливу науково-практичну проблему щодо організації системи онкологічної допомоги дорослому населенню з наслідками злоякісних новоутворень шляхом медико-соціального обґрунтування та розробки моделі з врахуванням процесів реформування національної системи охорони здоров'я.

Дисертація Зуба Валерія Олексійовича на тему «Зуба Валерія Олексійовича» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність «Соціальна медицина») повністю відповідає паспорту наукової спеціальності «Соціальна медицина», принципам академічної доброчесності, вимогам пп. 7-9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. № 1197, та вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, і може бути подана до захисту в спеціалізованій вченій раді відповідного профілю..



**2. Д. мед. н. професор Жилка Н.Я.** надала позитивну оцінку дисертації Зуба Валерія Олексійовича на тему: «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» з такими зауваженнями та запитаннями:

Принципових зауважень немає.

При знайомстві з текстом дисертації виникли деякі питання, які, більшою мірою, носять дискусійний чи уточнюючий характер, що не зменшує вагомості роботи, а дозволяє розширити уявлення щодо певних її складових

**Питання:**

1. Як на Вашу думку, яким чином можливо підвищити рівень так званої онконастороженості сімейних лікарів?

2. Уточніть, будь - ласка. Ви пропонуєте створення міжрегіональних онкологічних центрів для надання допомоги дитячому населенню. З якого принципу вони можуть бути створені?

Відповіді:

Шановна Надіє Яківно! Дякую Вам за рецензування та позитивну оцінку роботи. Дозвольте відповісти на запитання:

1. Сучасна медицина зміщує акценти з лікування онкологічних захворювань на їх профілактику. Тобто в цьому напрямку ми повинні підвищити онконастороженість лікарів загальної практики. Не менш важливо при цьому виховувати особисту відповідальність громадян за своє здоров'я. Існують досить прості й водночас дієві заходи онкопрофілактики, які не виходять за межі дотримання здорового способу життя. Відмова від куріння, фізична активність, здорове харчування тощо можуть знизити ризик захворюваності на рак на 30%. І лікарі загальної практики повинні доносити таку інформацію до пацієнтів. Лікарі загальної практики повинні добре орієнтуватися куди направити пацієнта (на дообстеження чи консультацію), і головне — зробити це вчасно. Застосування телемедичних послуг дозволяє консультиватись сімейному лікарю чи лікарю з району напряму з онкологічним центром.

2. Стосовно міжрегіональних дитячих центрів. Нам не потрібно на сьогоднішній день в кожному регіоні окремий такий центр. Ми хочемо створити, щоб це були міжрегіональні. На сьогоднішній день це близько 7 центрів, які будуть працювати

**Зауваження:**

1. Долучити до описового моделювання принцип створення запропонованих Вами створення міжрегіональних онкологічних центрів для надання допомоги дитячому населенню.

2. Висновки необхідно структурувати у відповідності до завдань наукового дослідження.

### **Висновок рецензента:**

Враховуючи все вище викладене, вважаю що результати виконаного наукового дослідження Зуба Валерія Олексійовича на тему: «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (спеціалізація «Соціальна медицина») вирішують важливе наукове завдання – удосконалення онкологічної допомоги в Україні шляхом стратегічного підходу до профілактики онкологічної патології, кадрової підготовки до виявлення злоякісних новоутворень на ранніх стадіях розвитку та фінансового забезпечення діяльності закладів охорони здоров'я у сфері «Онкологія».

Дисертація Зуб Валерія Олексійовича на тему: «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (спеціалізація «Соціальна медицина») повністю відповідає вимогам пп. 7-9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ від 17.11.2021 № 1197 та вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 17.01.2017 № 40, та може бути представлена до захисту в спеціалізованій вченій раді відповідного профілю.

**3. Д. мед. н. професор Голубчиков М.В.** надав позитивну оцінку дисертації Зуба Валерія Олексійовича на тему: «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» з такими зауваженнями та запитаннями: принципових зауважень немає, але зустрічаються стилістичні та граматичні помилки. Крім того, розподіл матеріалу між розділами нерівномірний (так, в першому розділі сім підрозділів, а в восьмому лише один). Огляд стану онкологічної захворюваності фактично дублюється в першому та третьому розділах. Висловлені в ході рецензування зауваження не мають принципового значення і не впливають на загальне позитивне враження від роботи.

У плані наукової дискусії виникли наступні питання, які потребують уточнення:

#### **Запитання:**

1. Скажіть, будь ласка, чи потрібно реформувати, на Вашу думку, структуру онкологічної служби в Україні?

2. Чому при розробці моделі ви зосередили переважно свою увагу на впровадженні сучасних протоколів лікування онкохворих, а не інших важливих компонентах реформування онкослужби?

**Відповіді:**

Шановний Михайле Васильовичу! Дякую за проведене рецензування, надані зауваження та позитивну оцінку дисертації. Дозвольте відповісти на запитання.

1. Так, структуру онкологічної служби в Україні реформувати потрібно в напрямку укрупнення спеціалізованих закладів. Переваги очевидні. Максимальна ефективність внаслідок зосередження найновішого обладнання, новітніх технологій та висококваліфікованого медичного персоналу а також достатнє фінансування за рахунок отримання оптимальної кількості пакетів НСЗУ.

2. Ми зосредили свою увагу на впровадженні сучасних протоколів лікування онкохворих тому, що на сучасному етапі необхідно допомогти НСЗУ покращити пакети онкологічної допомоги.

**Висновок рецензента:**

Результати виконаного наукового дослідження Зуба Валерія Олексійовича на тему «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність «Соціальна медицина») є кваліфікаційною науковою працею, яка містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати у галузі знань 22 Охорона здоров'я, одержані здобувачем особисто, мають практичну й теоретичну цінність, містять обґрунтовані висновки на основі одержаних здобувачем достовірних результатів, підтверджених документами, що засвідчують проведення дослідження. Основні наукові результати дослідження висвітлені в достатній кількості наукових публікацій відповідно до вимог МОН України.

Одержані автором самостійно результати вирішують важливу науково-практичну проблему щодо організації системи медичної допомоги населенню з онкологічними захворюваннями шляхом медико-соціального обґрунтування та розробки моделі з врахуванням процесів реформування національної системи охорони здоров'я.

Дисертація Зуба Валерія Олексійовича на тему «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність «Соціальна медицина») повністю відповідає паспорту наукової спеціальності «Соціальна медицина», принципам академічної доброчесності, вимогам пп. 7-9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ 17 листопада 2021 р. № 1197, та вимогам до оформлення дисертації,

затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, і може бути представлена до захисту в спеціалізованій вченій раді відповідного профілю.

**В обговоренні дисертації взяли участь:**

чл.-кор. НАМН України професор Толстанов О. К.,

д. мед. н. професор Бугро В.І.

д. мед. н. професор Гойда Н.В.

д. мед. н. професор Голубчиков М. В.,

д. мед. н. професор Гульчій О.П.

д. мед. н. професор Михальчук В. М.,

д. мед. н. професор Моїсеєнко Р. О.

які відмітили високі професійні якості здобувача та значний досвід Зуба Валерія Олексійовича у практичній діяльності, актуальність теми дисертаційного дослідження, наголосили на науковій та практичній цінності роботи, отриманих результатів і висновків та рекомендували після виправлення несуттєвих зауважень щодо оформлення результатів дослідження подати дисертаційну роботу Зуба Валерія Олексійовича на тему «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» до офіційного захисту у спеціалізованій вченій раді відповідного профілю.

На підставі доповіді здобувача, відповідей на запитання учасників фахового семінару, виступів рецензентів та їх позитивних висновків, наукової дискусії та обговорення дисертації учасниками фахового семінару спільне засідання дійшло до висновку:

## **ВИСНОВОК**

щодо дисертації Зуба Валерія Олексійовича на тему «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.02.03 – «Соціальна медицина»:

### **1. Характеристика особистості здобувача**

Зуб Валерій Олексійович народився в смт. Варва Чернігівської області 04 березня 1970 року.

В 1987 р. після закінчення «на відмінно» Варвинської середньої школи, вступив на 1 курс Полтавського медичного стоматологічного інституту.

1988-1989 роках служив в армії, під час навчання в 1991-1993 рр. – працював на посаді медичної сестри пульмонологічного відділення міської лікарні №1 м. Полтави.

У 1994 році з відзнакою закінчив повний курс Полтавського державного медичного стоматологічного інституту за фахом лікувальна справа (диплом КМ №900105).

01.08.1994-28.07.1997 рр. – інтернатура на базі Київської медичної академії післядипломної освіти, Чернігівського міського пологового будинку та Чернігівського обласного онкологічного диспансеру, по закінченню якої присвоєна кваліфікація лікаря акушер-гінеколога (сертифікат №41).

1997 р. – розподілений в Чернігівський обласний онкологічний диспансер лікарем-ординатором гінекологічного відділення. У 1997 р. був переведений на посаду завідувача ОМК, а в 1998 р. – лікаря онкогінеколога гінекологічного відділення.

З 2002 р. – голова осередку Всеукраїнської федерації молодих медиків в Чернігівській області.

2002-2006 рр. – депутат Чернігівської міської ради 4 скликання. Також депутат Чернігівської обласної ради 5 та 6 скликань, голова постійної комісії обласної ради з питань охорони здоров'я та захисту населення від наслідків аварії на ЧАЕС.

Листопад-грудень 2003 р. – стажування в Республіці Польща в інституті «Центр здоров'я польської жінки» на циклах «Лапароскопічні операції в гінекології» та «Вагінальні операції».

2003-2005 рр. – стажування на посаді заступника начальника управління охорони здоров'я ОДА.

З 2004 р. – голова Чернігівської міської громадської організації «Чернігівська федерація молодих медиків».

Листопад 2006 р. – стажування в Міжнародному центрі ендоскопічної хірургії у Франції.

2006-2015 рр. – завідувач поліклінічним відділенням Чернігівського обласного онкологічного диспансеру.

2006 р. – курси спеціалізації та передатестаційний цикл на базі Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика МОЗ України за спеціальністю «Організація і управління охороною здоров'я».

2009 р. – закінчив Чернігівський національний технологічний університет за спеціальністю «Державна служба».

2010 р. – присвоєння відзнаки «Трудова слава».

2012 р. – присудження наукового ступеня «кандидат медичних наук».

2015 р. – призначений на посаду головного лікаря Чернігівського обласного онкологічного диспансеру.

2015 р. – по сьогоднішній час – доцент кафедри фізичної реабілітації в Національному університеті «Чернігівська політехніка».

2016 р. – присвоєння почесного звання «Заслужений лікар України».

Травень 2019 р. – серпень 2019 р. - генеральний директор в КНП «Чернігівський медичний центр сучасної онкології» (посаду головний лікар перейменовано на генеральний директор у зв'язку з реорганізацією).

2019 р. – по сьогоднішній час – народний депутат України, голова підкомітету з питань профілактики та боротьби з онкологічними захворюваннями Комітету Верховної Ради з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування.

2020 р. – закінчив Чернігівський національний технологічний університет за програмою «Управління персоналом та економіка праці».

2021 р. – по сьогоднішній час – Голова Наглядової ради ДНП «Національний інститут раку».

2022 р. – по сьогоднішній час – Голова Правління ГО «Національна асоціація онкологів України».

2022 р. – по сьогоднішній час – член Вченої Ради Української федерації професійних медичних об'єднань.

Член Європейської та Міжнародної асоціації онкогінекологів, учасник багатьох вітчизняних та зарубіжних конференцій з проблем онкологічних захворювань, променевої терапії в онкологічних хворих, судинних захворювань тощо.

Валерій Олексійович нагороджений:

1) Грамотою Верховної Ради України від 13 жовтня 2009 року №927 та від 05 жовтня 2018 року №684-К;

2) Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2009 року № 18709;

3) Почесною Грамотою Міністерства освіти і науки України від 20 лютого 2004 р. №86886 та ін.

Окремо потрібно зазначити, що Зуб В.О. з 2006 по 2019 роки був головним спеціалістом за спеціальністю «Онкологія» м. Чернігова та Чернігівської області. Під час виконання обов'язків головного спеціаліста він виступав у якості автора та розробника двох програм перша «Програма боротьби із онкологічними захворюваннями на 2012-2016 рр.» та друга «Програми боротьби із онкологічними захворюваннями на 2017-2021 рр.», які були розглянуті і затверджені на засіданнях Чернігівської міської та обласної ради.

Саме під час виконання обов'язків головного спеціаліста за спеціальністю «Онкологія» м. Чернігова та Чернігівської області Зуб В.О. розпочав свою роботу над дисертаційним дослідженням на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук.

Докторська дисертація виконувалась автором самостійно на базі кафедри управління охороною здоров'я НУОЗ України імені П.Л.Шупика

## **2. Затвердження теми дисертації.**

Тема дисертації Зуба Валерія Олексійовича «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» затверджена на засіданні вченої ради НУОЗ України імені П. Л. Шупика від **12.04. 2023 року (протокол № 4.**

## **3. Актуальність**

В Україні ЗН входять в п'ятірку найвагоміших причин смертності (друге рангове місце) та поширеності захворювань (п'яте рангове місце) серед всього населення (Г.О. Слабкий, 2016; Національний канцер-реєстр України 2016, 2017).

Ризик виявлення та розвитку онкозахворювань в Україні достатньо високий: близько 28% – для чоловіків та близько 19% – для жінок (Л.Р. Криничко та ін., 2018). ЗН виявляють майже в кожного 50-го жителя України, у той час, як у світі - у кожного 270-го, що пов'язують із комплексом факторів та регіональними особливостями. На обліку онкологічних закладів України у 2020 р. перебувало 1 040 137 хворих (О. К. Толстанов, 2016; МОЗ, 2020; R.S. Crow et al, 2018).

Згідно прогнозних оцінок до 2050 року рівень захворюваності на ЗН в Україні може зрости на 30%. З імовірністю 95% прогнозується найбільш інтенсивний приріст захворюваності на колоректальний рак, незалежно від статі, на ЗН передміхурової залози – у чоловіків, а у жінок – на рак грудної залози, шийки та тіла матки (З. П. Федоренко та ін., 2019; Національний канцер-реєстр України 2017). Тому попередження поширення онкологічних захворювань – одне із найбільш вагомих завдань, які на сьогодні визначає ВООЗ.

Загалом зростання захворюваності та смертності з приводу ЗН значною мірою пояснюється збільшенням чисельності населення, його старінням та посиленням впливом факторів ризику, що призводить до високої незадоволеної потреби в ефективних та високотолерабельних методах лікування, а також у ранньому виявленні ЗН (Т. Hofmarcher et al., 2019; M. Schlueter et al., 2020). Проте варто зазначити, що поширення пандемії COVID-19 та повномасштабне військове вторгнення росії зумовили нові виклики у роботі онкологічної служби. Поширення коронавірусної хвороби спричинили фізичні бар'єри, а у зв'язку із воєнним станом в країні тисячі онкохворих пацієнтів в Україні втратили можливість лікуватися та були вимушені виїхати за кордон для отримання спеціалізованого лікування.

В Україні сформована і функціонує система спеціалізованої онкологічної служби, яка охоплює від сімейних лікарів амбулаторно-поліклінічної мережі та онкологічних диспансерів країни до науково-дослідних інститутів та кафедр

онкології і терапевтичної радіології медичних університетів (В. І. Бугро, В. В. Горачук, 2015; Л. В. Крохмалюк, П. М. Лисенко, 2016; О. М. Ключов, 2017; МОЗ, 2017). Водночас слід зазначити, що розконцентрованість підпорядкування, під якими перебувають всі ці заклади (Міністерство охорони здоров'я, Академія медичних наук, регіональні органи місцевого самоврядування), а також надзвичайні виклики сьогодення призводять до певних труднощів у розрізі забезпечення ефективної профілактики, лікування та реабілітації онкологічних захворювань (О. В. Короткий Л.Р., 2017; Криничко та ін., 2018; К. В. Щиріна, О. К. Толстанов, 2023).

Таким чином, зростання рівня захворюваності та високий рівень смертності з приводу ЗН в Україні, а також реалії сьогодення (пандемія COVID-19 та повномасштабне військове вторгнення росії) визначають актуальність даного дослідження.

#### **4. Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами**

Дисертаційна робота виконана в межах ініціативно-пошукової науково-дослідної роботи кафедри управління охороною здоров'я Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика «Обґрунтування інноваційних моделей управління та оптимізації організаційних форм діяльності органів, підприємств та закладів охорони здоров'я» (2020-2024 роки, № державної реєстрації 0120U101680).

#### **5. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, їх достовірність**

При виконанні роботи був задіяний значний масив інформації, що потребувало базових та додаткових знань, зусиль для її опрацювання, інтерпретації, узагальнення, з чим дисертант успішно справився. Свідченням чого стала розроблена програма дослідження з чітким поетапним розподілом. Логічна послідовність її етапів із забезпеченням кожного достатнім обсягом фактичного матеріалу та адекватними методами його вивчення надали можливість отримати достовірні результати та відпрацювати наукові положення, висновки та рекомендації.

В науковій роботі використані системний підхід та аналіз із застосуванням наступних методів: системного підходу і системного аналізу – для формування та розв'язання проблеми системного дослідження на всіх етапах роботи та забезпечення комплексності дослідження; бібліосемантичний – для вивчення та аналізу релевантних міжнародних і вітчизняних наукових досліджень щодо організації надання медичної допомоги пацієнтам з онкологічними захворюваннями; епідеміологічний – для оцінки динаміки показників захворюваності, смертності, поширеності окремих нозологічних



форм, стану занедбаності та летальності до року; соціологічний – для оцінки якості життя пацієнтів з онкологічними захворюваннями, а також вивчення думки лікарів-онкологів щодо оцінки надання спеціалізованої онкологічної допомоги в умовах воєнного часу; економічного аналізу – для покращення принципів фінансування пролікованих випадків в рамках Програми медичних гарантій за напрямом «Онкологія»; концептуального моделювання – для визначення загальних підходів до медико-соціального обґрунтування та розробки оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України; експертних оцінок – для з'ясування особливостей надання медичної допомоги онкологічним хворим в умовах воєнного стану та для оцінки розробленої оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України; медико-статистичний – для визначення обсягу дослідження, збору, статистичної обробки та аналізу отриманих даних, оцінки вірогідності результатів.

Автором особисто сформовано мету, означено завдання та відповідно до цього розроблено структуровану програму дослідження, яка окреслювала методи та обсяги дослідження на основі 9 етапів роботи, кожний з яких визначав мету та виконання певних завдань роботи із використанням відповідних методів та репрезентативного обсягу матеріалу. Дисертант особисто провів відбір та огляд сучасних світових і вітчизняних релевантних інформаційних джерел літератури з питань організації надання онкологічної допомоги, розробив анкети соціологічних досліджень й провів анкетування респондентів. Оцінка якості життя пацієнтів з найпоширенішими формами злоякісних новоутворень (раком легень, шлунку, молочної залози та простати) здійснена шляхом соціологічного дослідження, що передбачало проведення 5 анкетувань серед пацієнтів із підтвердженим діагнозом «Рак», які знаходились на стаціонарному лікуванні в онкологічних установах дев'яти областей України: Чернігівської, Запорізької, Дніпропетровської, Київської, Полтавської, Хмельницької, Івано-Франківської, Закарпатської та Львівської. П'ять анкетувань було проведено з використанням опитувальників, які були розроблені Європейською організацією дослідження та лікування раку – European Organisation for Research and Treatment of Cancer (EORTC), які на сьогоднішній день є одним з найбільш застосовуваних інструментів визначення якості життя в онкології.

Наступні чотири соціологічних дослідження були спрямовані на вивчення якості життя пацієнтів з онкологічними захворюваннями. З цією метою використовували комплексну анкету, яка складалася із загальної анкети визначення якості життя в онкології EORTC QLQ-C30 та спеціального додаткового модуля – для поглибленого визначення якості життя пацієнтів з конкретною онкологією (для пацієнтів з раком легень – модуль QLQ-LC29;

з раком шлунку – модуль QLQ-STO22; з раком молочної залози – модуль QLQ-BR45; з раком простати – модуль QLQ-PR25).

П'яте соціологічне дослідження було присвячене комунікації онкопацієнтів з медичним персоналом. Для цього був використаний опитувальник «QLQ-COMU26», який включає 26 питань щодо спілкування між хворими на онкологічні захворювання та їхніми медичними працівниками. Розрахунки проведено згідно методики EORTC QLQ-COMU26. Обчислення результатів здійснено згідно уніфікованих шкал чи окремих показників

Слід зазначити, що соціологічні дослідження, які стали провідними в роботі, виконано при повному дотриманні вимог методології. Отримані результати стали вагомою складовою у побудові оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України.

Особливості організації та надання медичної допомоги онкологічним хворим в умовах воєнного стану визначено на основі результатів проведеного експертного опитування 111 лікарів-онкологів вищої (n=82) та першої (n=29) кваліфікаційної категорії згідно розробленого опитувальника у 10-ти областях з охопленням всіх регіональних зон України: від західних (Львівська, Хмельницька, Івано-Франківська, Волинська) до північно-східних (Полтавська); від південних (Запорізька) до північних (Чернігівська), а також в центральних областях України (Черкаська, Вінницька, Кіровоградська), що додає об'єктивності у підході до бачення автором майбутньої моделі організації онкологічної допомоги в Україні, навіть за умови певних регіональних особливостей.

Вдало підібраний кількісний та якісний склад експертів, які оцінювали оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України, результати якої дають можливість її застосування на національному рівні.

Задіяний в роботі широкий спектр класичних методів дослідження, стандартні засоби статистичного опрацювання значного масиву клініко-статистичного матеріалу, вірно згрупованого і системно представленого, в своїй сукупності є запорукою достовірних висновків, положень та рекомендацій, які зроблені автором.

Для досягнення мети дослідження були поставлені наступні **завдання**:

1. Провести епідеміологічний аналіз захворюваності та смертності на онкологічну патологію в Україні та світі.
2. Оцінити якість життя пацієнтів з найпоширенішими формами злоякісних новоутворень (раком легень, шлунку, молочної залози та простати).
3. Проаналізувати якість комунікацій онкологічно хворих пацієнтів з лікарями-онкологами.

4. Дослідити рівень забезпечення апаратурою променевої діагностики у закладах, які надають медичну допомогу пацієнтам з онкологічними захворюваннями в Україні.

5. Вивчити та проаналізувати стан надання онкологічної допомоги населенню України до та під час воєнного стану.

6. Дослідити рівень дотримання стандартів лікування лікарів спеціалістів-онкологів та їх думку щодо змін у наданні онкологічної допомоги під час воєнного стану.

7. Провести аналіз роботи Програм медичних гарантій в Україні за напрямом «Онкологія».

8. Обґрунтувати, сформулювати та впровадити оптимізовану систему надання онкологічної допомоги населенню України, провести її експертну оцінку.

*Об'єкт дослідження* – система надання онкологічної допомоги населенню України.

*Предмет дослідження* – стан захворюваності та смертності з причини онкопатології; показники якості життя онкопацієнтів; чинні стандарти діагностики та лікування онкологічних захворювань; матеріально-технічне та фінансове забезпечення ЗОЗ, що надають медичну допомогу онкологічним пацієнтам.

Для розв'язання поставлених завдань у роботі використані наступні **методи наукового дослідження**:

- системного підходу і системного аналізу – для формування та розв'язання проблеми системного дослідження на всіх етапах роботи та забезпечення комплексності дослідження;

- бібліосемантичний – для вивчення та аналізу релевантних міжнародних і вітчизняних наукових досліджень щодо організації надання медичної допомоги пацієнтам з онкологічними захворюваннями;

- епідеміологічний – для оцінки динаміки показників захворюваності, смертності, поширеності окремих нозологічних форм, стану занедбаності та летальності до року;

- соціологічний – для оцінки якості життя пацієнтів з онкологічними захворюваннями, а також вивчення думки лікарів-онкологів щодо оцінки надання спеціалізованої онкологічної допомоги в умовах воєнного часу;

- економічного аналізу – для покращення принципів фінансування пролікованих випадків в рамках Програми медичних гарантій за напрямом «Онкологія»;

- концептуального моделювання – для визначення загальних підходів до медико-соціального обґрунтування та розробки оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України;

- експертних оцінок – для з'ясування особливостей надання медичної допомоги онкологічним хворим в умовах воєнного стану та для оцінки розробленої оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України;

- медико-статистичний – для визначення обсягу дослідження, збору, статистичної обробки та аналізу отриманих даних, оцінки вірогідності результатів.

## **6. Наукова новизна роботи**

полягає в тому, що вперше в Україні :

- висвітлено роботу онкологічної служби в Україні під час пандемії Covid-19 та запровадження воєнного стану, а також з'ясовано проблеми та труднощі в організації надання медичної допомоги онкологічного профілю за існуючих умов;

- проведено оцінку якості життя пацієнтів з найпоширенішими формами злоякісних новоутворень відповідно до міжнародних стандартів EORTC Quality of Life Group ;

- науково обґрунтовано та створено, з урахуванням реальних потреб та можливостей, оптимізовану систему надання онкологічної допомоги населенню України.

Удосконалено:

- підходи до покращення якості життя та комунікації пацієнтів з онкологічними захворюваннями;

- організаційні підходи до покращення рівня надання медичної допомоги онкопацієнтам;

- підходи до збалансованого фінансування пролікованих випадків онкологічного напрямку.

Набули подальшого розвитку:

- дослідження онкоепідеміологічної ситуації в Україні;
- дослідження факторів впливу на якість життя онкологічних пацієнтів;
- вивчення результативності програм з профілактики та боротьби з онкологічними захворюваннями.

-

## **7. Теоретичне значення отриманих результатів**

Теоретичне значення роботи полягає у доповненні теорії соціальної медицини в частині організації надання онкологічної допомоги населенню, шляхів покращення якості медичних послуг онкологічного профілю та підвищення якості життя онкопацієнтів в умовах дії воєнного стану.

Одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони стали підставою для:

- вдосконалення діяльності органів державної влади щодо поступового зниження захворюваності та смертності, спричиненої онкологічними захворюваннями;

- покращення якості життя онкохворих пацієнтів;

- створення системи надання доступних високоякісних медичних послуг онкологічного профілю в Україні;

- оптимізації фінансування медичних послуг за напрямом «Онкологія».

Матеріали наукового дослідження впроваджені та використовуються у діючих нормативно-правових документах:

- Національній стратегії контролю онкологічних захворювань до 2030 року.

- Постанові Верховної Ради України від 2 вересня 2020 року № 862-ІХ «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Організація протиракової боротьби в Україні. Проблеми та шляхи їх вирішення".»

Автор входить до робочої групи МОЗ України з питань удосконалення та розвитку онкологічної допомоги.

Матеріали наукового дослідження впроваджені та використовуються у практичній та освітній діяльності у сфері охорони здоров'я – 4 акти впровадження.

## 8. Практичне значення роботи

Практичне значення одержаних результатів дослідження основних її положень, висновків і практичних рекомендацій здійснювалась на міжнародному і галузевому рівнях (додаток А). Результати дисертаційного дослідження доповідались і обговорювались на науково-практичних конференціях: міжнародній науковій конференції «The globalization of scientific knowledge: theoretical and practical research», Рига, 17-18 грудня 2021 року; міжнародній науковій конференції «Modern medicine: the use of creative industries in the healthcare system», Люблін, 28–29 грудня 2021 року; XIV міжнародній науково-практичній конференції «International scientific innovations in human life», Манчестер, 4-6 серпня 2022 року; XI міжнародній науковій конференції «Scientific research: the paradigm of innovative development», Прага, 30 серпня 2022 року; IV науковому симпозиумі з міжнародною участю з громадського здоров'я «Громадське здоров'я в соціальному і освітньому просторі – виклики в умовах глобалізації суспільства та перспективи розвитку», Тернопіль, 21-23 вересня 2022 року; V науково-практичній конференції з міжнародною участю «Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення», Харків, 28 жовтня 2022 року.

## 9. Публікації

Матеріали дисертаційної роботи відображені у 28 наукових працях, із них: у виданнях наукометричної бази Scopus – 3; у наукових фахових виданнях,

регламентованих МОН України – 17 статей (з них – 8 одноосібні); праці апробаційного характеру – 5 тез у матеріалах міжнародних та вітчизняних конференцій; праці, які додатково відображають наукові результати – 3.

#### **10. Структура та обсяг дисертації**

Дисертацію викладено на 372 сторінках друкованого тексту, з них основного тексту – 270 сторінок. Робота складається із анотації, змісту, переліку умовних позначень та скорочень, основної частини, до якої входять вступ, огляд літератури, матеріали і методи досліджень, сім розділів власних досліджень, висновки та практичні рекомендації. Список використаних джерел літератури містить 282 найменування (175 кирилицею та 107 латиною). Дисертаційне дослідження ілюстровано 69 рисунками, 48 таблицями, містить 12 додатків.

#### **11. Список робіт, опублікованих за темою дисертації, та конкретний внесок здобувача**

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Zub V., Tolstanov O. Medical and social substantiation of the problem of quality of life of patients with prostate cancer. Proceeding of The Shevchenko Scientific Society. Medical Sciences. 2022. Т. 69, № 2. DOI: <https://doi.org/10.25040/ntsh2022.02.11> (Дисертантом проведено обробку первинних матеріалів, здійснено аналіз та узагальнення результатів)

2. Zub V.O. Medico-social substantiation of the issue of quality of life in patients with breast cancer and finding ways to improve it. Medicni perspektivi. 2023. Т. 28, № 1. P. 188-193. DOI: <https://doi.org/10.26641/2307-0404.2023.1.276216>

3. Zub V., Manzhali E. Assessment of quality of life in patients with gastric cancer in Ukraine. Wiadomości Lekarskie. 2023. Vol. 76(5 pt 1). P. 956-963. DOI: <https://doi.org/10.36740/WLek202305111> (Дисертантом здійснено збір, обробку матеріалів, узагальнено отримані результати)

4. Zub V. Cancer epidemiology in Ukraine: analysis for the past decade. Acta Medica Leopoliensia. 2021. Т. 27, № 3-4. P. 126-142. DOI: <https://doi.org/10.25040/aml2021.3-4.126>

5. Зуб В. О. Дослідження нозологічних особливостей захворюваності та смертності населення України з причин злоякісних новоутворень. Вісник Вінницького національного медичного університету. 2021. Т. 25, № 4. С. 635-639. DOI: [https://doi.org/10.31393/reports-vnmedical-2021-25\(4\)-22](https://doi.org/10.31393/reports-vnmedical-2021-25(4)-22)

6. Zub V. O., Kotuza A. S., Tolstanov O. K. Communication of oncological patients with oncologists: main problems and problem-solving strategies. International Journal of Medicine and Medical Research. 2022. Т. 8, № 2. P. 74–82.

DOI: <https://doi.org/10.11603/ijmmr.2413-6077.2022.2.13594> (Дисертант брав участь в обробці матеріалів, аналізі та узагальненні результатів, оформленні та наданні матеріалів публікації)

7. Зуб В. О., Котуза А. С. Аналіз надання допомоги пацієнтам з онкологічними захворюваннями в умовах воєнного стану. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2022. № 3. С. 35–40. DOI: <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2022.3.13434> (Автором проведено збір інформації, обробку й узагальнення даних, написання висновків)

8. Зуб В. О. Оцінка ефективності програм профілактики та боротьби з онкологічними захворюваннями (на прикладі областей центру України). Вісник Вінницького національного медичного університету. 2022. Т. 26, № 3. С. 472-476. DOI: [https://doi.org/10.31393/reports-vnmedical-2022-26\(3\)-22](https://doi.org/10.31393/reports-vnmedical-2022-26(3)-22)

9. Zub V. Analysis of incidence and mortality of gastrointestinal malignant tumors in Ukraine and worldwide. Acta Medica Leopoliensia. 2022. Т. 28, № 3-4. Р. 22-33. DOI: <https://doi.org/10.25040/aml2022.3-4.022>

10. Зуб В. Аналіз результативності програм профілактики та боротьби з онкологічними захворюваннями в західних областях України. Медична наука України. 2022. Т. 18, № 4. С. 81-88. DOI: <https://doi.org/10.32345/2664-4738.4.2022.12>

11. Зуб В. О., Котуза А. С. Стан надання онкологічної допомоги населенню України в умовах воєнного часу. Вісник Вінницького національного медичного університету. 2022. Т. 26, № 4. С. 614-617. DOI: [https://doi.org/10.31393/reports-vnmedical-2022-26\(4\)-16](https://doi.org/10.31393/reports-vnmedical-2022-26(4)-16) (Дисертантові належить ідея написання статті, аналіз і обробка матеріалу та формування висновків)

12. Зуб В. О., Котуза А. С. Рівень забезпечення апаратурою променевої діагностики в закладах, які надають медичну допомогу пацієнтам з онкологічними захворюваннями в Україні. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2022. № 4. С. 56–61. DOI: <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2022.4.13683> (Дисертантові належить ідея написання статті, аналіз і обробка матеріалу та формування висновків)

13. Зуб В. О., Котуза А. С. Організація надання медичної допомоги онкологічним хворим (за даними анкетування лікарів-онкологів). Актуальні проблеми сучасної медицини. 2022. № 10. С. 11-18. DOI: <https://doi.org/10.26565/2617-409X-2022-10-02> (Дисертантові належить ідея написання статті, аналіз і обробка матеріалу та формування висновків)

14. Зуб В. О. Порівняльний аналіз якості життя пацієнтів з раком легень, простати, молочної залози та шлунку в Україні згідно опитувальника EORTC QLQ-C30. Клінічна та профілактична медицина. 2023. № 2(24). С. 45-54. DOI: [https://doi.org/10.31612/2616-4868.2\(24\).2023.07](https://doi.org/10.31612/2616-4868.2(24).2023.07)

15. Гусак Н., Зуб В., Котуза А. Надання онкологічної допомоги у рамках програми медичних гарантій Національної служби здоров'я за пакетом «Лікування та супровід дорослих та дітей з гематологічними та онкогематологічними захворюваннями в амбулаторних та стаціонарних умовах». *Eastern Ukrainian Medical Journal*. 2023. №11(2). С. 184-193. [https://doi.org/10.21272/eumj.2023;11\(2\):184-193](https://doi.org/10.21272/eumj.2023;11(2):184-193) (Дисертантом проведено обробку первинних матеріалів, здійснено аналіз та узагальнення результатів)

16. Гусак Н. Б., Зуб В. О., Котуза А. С. Порівняльний аналіз пакетів напрямку "Онкологія" програми медичних гарантій. *Вісник Вінницького національного медичного університету*. 2023. Т. 27. №2. С. 288-292. DOI: 10.31393/reports-vnmedical-2023-27(2)-19 (Дисертантом проведено обробку первинних матеріалів, здійснено аналіз та узагальнення результатів).

17. Гусак Н. Б., Котуза А. С., Зуб В. О. Аналіз наданих медичних послуг за пакетом програми медичних гарантій «Хіміотерапевтичне лікування та супровід дорослих та дітей з онкологічними захворюваннями у амбулаторних та стаціонарних умовах». *Medical Science of Ukraine / Медична наука України*. 2023. Т. 19. № 2. С. 89-96. <https://doi.org/10.32345/2664-4738.2.2023.12> (Дисертантом проведено обробку первинних матеріалів, здійснено аналіз та узагальнення результатів).

18. Зуб В. О. Формування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України. *Бюлетень Національного канцер-реєстру № 24 - "Рак в Україні, 2021-2022"* – Монографія. 2023. С. 2-9. URL: [http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL\\_24/PDF/02-09-thema\\_Zub.pdf](http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_24/PDF/02-09-thema_Zub.pdf)

19. Зуб В. О., Котуза А. С. Експертна оцінка оптимізованої системи надання онкологічної допомоги в Україні. *Вісник соціальної гігієни та ООЗ України*. 2023. №2 (96). С. 94-99. DOI <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2023.2.14040> (Дисертантом проведено обробку первинних матеріалів, здійснено аналіз та узагальнення результатів).

20. Зуб В. О. «Ціна раку»: економічні втрати, спричинені онкологічними захворюваннями. *Україна. Здоров'я нації*. 2023. №1 (71). С. 41-45. DOI <https://doi.org/10.32782/2077-6594/2023.1/07>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

21. Зуб В. О. Медико-статистична оцінка смертності від онкологічних захворювань в Україні. *Матеріали міжнародної наукової конференції «The globalization of scientific knowledge: theoretical and practical research»*. м. Рига, Латвія, 17-18 грудня 2021 року. Рига. 2021. С. 11-14. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-164-0-4>

22. Зуб В. О. Стан захворюваності населення України на злоякісні новоутворення. *Матеріали міжнародної наукової конференції «Modern medicine: the use of creative industries in the healthcare system»*. м. Люблін,



Республіка Польща, 28–29 грудня 2021 року. Люблін. 2021. С. 163-166. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-182-4-44>

23. Зуб В. О. Оцінка якості життя пацієток з раком молочної залози. Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції «International scientific innovations in human life». м. Манчестер, Великобританія. 4-6 серпня 2022 року. Манчестер. 2022. С. 37-40.

24. Зуб В. О. Оцінка якості життя пацієнтів з раком легень. Матеріали XI міжнародної наукової конференції: «Scientific research: the paradigm of innovative development». м. Прага, Чехія, 30 серпня 2022 року. Прага. 2022. С. 62-64.

25. Зуб В. О. Проблеми комунікації «лікар-пацієнт» в онкологічній практиці. Матеріали V науково-практичної конференції з міжнародною участю «Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення». м. Харків, 28 жовтня 2022 року. Харків. 2022. С. 136-137.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

26. Національна стратегія контролю онкологічних захворювань до 2030 року. Проект Постанови Кабінету Міністрів України від 28.01.2021 року. URL: <https://moz.gov.ua/article/public-discussions-archive/proekt-postanovi-kabinetu-ministriv-ukraini-pro-zatverdzhennja-nacionalnoi-strategii-kontrolju-onkologichnih-zahvorjuvan-do-2030-roku> (Автор очолював структуру-розробник Національної стратегії як голова підкомітету з питань профілактики та боротьби з онкологічними захворюваннями Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування; йому належить ідея розробки стратегії, написання початкового проекту, відповідальність за ведення і керівництво процесом розробки стратегії, адміністрування проекту).

27. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Організація протиракової боротьби в Україні. Проблеми та шляхи їх вирішення". Постанова Верховної Ради України від 2 вересня 2020 року № 862-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/862-IX#Text> (Автор брав участь у парламентських слуханнях як Народний депутат України та як голова підкомітету з питань профілактики та боротьби з онкологічними захворюваннями Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування; автор брав участь у написанні основних положень Постанови)

28. Про утворення та затвердження складу робочої групи з питань удосконалення та розвитку онкологічної допомоги. Наказ МОЗ України від 13.09.2022 № 1658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1658282-22#Text> (Автор входить в склад робочої групи з питань удосконалення та розвитку онкологічної допомоги як голова підкомітету з питань профілактики та

боротьби з онкологічними захворюваннями Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування)

## **12. Особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист**

Дисертаційна робота є самостійним науковим дослідженням з основним внеском автора в отримання наукових даних. Дисертантом самостійно визначено мету та завдання дослідження, розроблено спеціальну програму, обрано методи дослідження, проведено пошук джерел наукової літератури та їх аналітичний огляд, здійснено збір, узагальнення та статистичний аналіз первинної інформації, розроблено анкети досліджень серед пацієнтів з онкопатологією, лікарів-онкологів, лікарів загальної практики-сімейних лікарів, керівників закладів охорони здоров'я, проведено опитування та узагальнено отримані результати. Автор самостійно виконав статистичне опрацювання первинних даних за допомогою інструментів Google Work Space, ліцензованих програм Microsoft Office 2019 та IBM SPSS Statistics Subscription Trial 27.0, науково інтерпретував результати, здійснив медико-соціальне обґрунтування та розробив модель оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України, особисто сформував всі розділи та висновки, впровадив окремі результати дослідження в практичну діяльність.

## **13. Спеціальність, якій відповідає дисертація**

Дисертаційна робота повністю відповідає паспорту спеціальності 14.02.03 «Соціальна медицина».

## **14. Відомості щодо проведення біоетичної експертизи дисертації**

Комісія з питань етики та академічної доброчесності НУОЗ України імені П. Л. Шупика на своєму засіданні 05.12.2023 (протокол № 4/12) розглянула матеріали та провела експертну оцінку завершеного дисертаційного дослідження «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» здобувача кафедри управління охороною здоров'я Зуба Валерія Олексійовича.

Попередню експертизу проводили: д. мед. н., проф. Саволук С. І., к. ю. н., доц. Серьогіна Н. О.

Участь в обговорення матеріалів дослідження прийняли всі члени комісії, які в своїх виступах підтвердили, що матеріали, які є результатом виконання дисертаційного дослідження «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» відповідають вимогам статей 3, 44 Основ законодавства України

про охорону здоров'я, статей 7, 8 Закону України «Про лікарські засоби», Закону України «Про захист персональних даних», з урахуванням вимог Директив Європейського Парламенту та Ради 2001/20/ЄС від 04.04.2001 року, 2001/83/ЄС від 06.11.2001 року, Постанов Європейського Парламенту та Ради 1901/2006 від 12.12.2006 року та 1902/2006 від 20.12.2006 року, ІСН GCP, міжнародних етичних принципів біомедичних досліджень із залученням людини та етичного кодексу лікаря; Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 3, ст.25), Закону України «Про науково-технічну експертизу» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 33, ст.345), СОУ НАН 73.1-001:2011 (Стандарт Національної академії наук України чинний від 2012-01-01) Організація і проведення науково-дослідних робіт; Постанов КМУ «Про присудження ступеня доктора філософії» від 06.03.2019 р. № 167 та «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261; Наказів МОЗ України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 № 40; від 23 вересня 2009 року N 690 «Про затвердження Порядку проведення клінічних випробувань лікарських засобів та експертизи матеріалів клінічних випробувань і Типового положення про комісії з питань етики»; «Про затвердження документів з питань забезпечення якості лікарських засобів» від 16.02.2009 № 95; Стандартів МОЗ України «Настанова. Лікарські засоби. Належна клінічна практика СТ-Н МОЗУ 42-7.0:2008», «Настанова. Лікарські засоби. Належна клінічна практика. СТ-Н МОЗУ 42-7.0:2008», «Настанова. Лікарські засоби. Належна практика дистрибуції. СТ-Н МОЗУ 42-5.0:2008», «Настанова. Лікарські засоби. Належна лабораторна практика», Етичного кодексу працівників та осіб, які навчаються в НУОЗ України імені П. Л. Шупика та Кодексу академічної доброчесності НУОЗ України імені П. Л. Шупика.

На підставі експертного оцінювання та обговорювання матеріалів дисертаційного дослідження комісія прийняла РІШЕННЯ:

1. матеріали, що є результатом завершеного дисертаційного дослідження «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України», відповідають сучасним нормам організації та проведення наукових досліджень, в них дотримано принципи етики, біоетики та академічної доброчесності;

2. текст представлених матеріалів дисертації є оригінальним: всі текстові співпадіння мають відповідні посилання на першоджерело, що

міститься в списку використаних джерел; робота не містить ніяких маніпуляцій з алфавітом, зміни букв, прихованого тексту тощо;

3. використання здобувачем своїх наукових праць у тексті дисертації, без посилання на ці праці, не є самоплагіатом, оскільки з метою висвітлення основних наукових результатів дисертації ці праці попередньо були опубліковані та вказані здобувачем в анотації дисертації.

### **15. Оцінка мови та стилю дисертації**

За змістом та оформленням дисертаційна робота не викликає принципових зауважень, наявні поодинокі технічні та стилістичні помилки. окремі невдалі формулювання.

### **15. Відповідність дисертації вимогам, які пред'являються до наукового ступеня доктора наук**

Дисертаційна робота Зуба Валерія Олексійовича на тему: «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина» (наукова спеціальність 14.02.03 «Соціальна медицина») є кваліфікаційною науковою працею, яка містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати, одержані здобувачем особисто, що в сукупності вирішують актуальну для вітчизняної системи охорони здоров'я науково-практичну проблему щодо організації системи надання онкологічної допомоги населенню України з урахуванням процесів реформування національної системи охорони здоров'я.

Дисертаційне дослідження Зуба В.О. має практичну й теоретичну цінність, містить обґрунтовані висновки на основі одержаних здобувачем достовірних результатів, що підтверджується документами. Основні наукові результати дослідження висвітлені в наукових публікаціях відповідно до вимог, визначених МОН України.

Дисертація Зуба Валерія Олексійовича на тему: «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина» (наукова спеціальність 14.02.03 «Соціальна медицина») повністю відповідає паспорту наукової спеціальності 14.02.03 «Соціальна медицина», принципам академічної доброчесності та етичним нормам і принципам проведення наукових досліджень, вимогам пп. 7-9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ 17 листопада 2021 р. № 1197, та вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН

України від 12.01.2017 № 40, та може бути представлена до розгляду в спеціалізованій вченій раді відповідного профілю.

### **ПОСТАНОВИЛИ:**

Рекомендувати дисертацію Зуба Валерія Олексійовича на тему: «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України» до офіційного захисту на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.02.03 – «Соціальна медицина» у спеціалізованій вченій раді відповідного профілю.

Результати голосування:

«За» - 10,

«Проти» - немає,

«Утримались» - немає.

Прийнято одногосно.

**Голова**

**д. мед. н. професор**

**Василь МИХАЛЬЧУК**

**Рецензенти:**

**д. мед. н. професор**

**д. мед. н. професор**

**д. мед. н. професор**

**Валерій БУГРО**

**Надія ЖИЛКА**

**Михайло ГОЛУБЧИКОВ**

**Секретар**

**ст. викладач**

**Анастасія ПОЛОВІНА**